

Sigade jõudluskontrollist 2006. aastal

Sigade jõudluskontrollis oli 01.01.07 seisuga 17 380 siga, mis moodustab 45,9% põhikarja sigadest Eestis. Aastaga suurenes sigade arv 628 sea võrra, samal ajal aga vähenes farmide arv ühe võrra. Muutunud on karjade koosseis - aasta jooksul lõpetas jõudluskontrolli neli farmi, alustas aga kolm uut farmi.

Aretustööd ja jõudluskontrolli viiakse läbi aretusprogrammi "Marmorliha" alusel. Sisuliselt on see ristanaretusprogramm. Seda kinnitavad ka andmed - jõudluskontrollis olevatest sigadest oli eelmise aasta lõpuks 52,2% puhtatõulised (eesti maatõug - L, eesti suur valge - Y, hämpšir - H, pjeträän - P) ja 42% kahe põlvkonna ristandid (LY, YL, HP, PH). Eriti paistab silma ristanemiste järjest suurenev osatähtsus kui võrrelda seakarja tõulist koosseisu 2000. aastaga, mil "Marmorliha" programmi järgi oli aretustööd korraldatud alles mõni aasta. Jõudluskontrolli Keskuse (JKK) andmebaasi andmetel hakkasid esimesed ristanemised põrsaid tootma 1999. aastal. Ülevaate sigade tõulisuse muutumisest annab tabel 1.

Jätkunud on 2003. a alanud tendents karjade suurenemisele. Nimetatud aastaga võrreldes on karjad suurenenud umbes 100 looma võrra. Jõudluskontrollis oleva karja keskmine suurus 2006. aasta lõpus oli 404 siga. Jätakuvalt ei ole sigade jõudluskontrollis ühtegi karja Ida-Viru ja Hiiu maakonnast. Kõige rohkem sigu oli jõudluskontrollis Lääne-Virumaal – kokku 3461. Sellele järgnesid Jõgeva ja Saare maakond sigade arvuga vastavalt 2770 ja 2261.

Seakarjad on erineva suurusega. Farme, kus emiste arv on alla 100, on jäänud ainult neli. Eelmisel aastal oli sellise suurusega farme 9. Seni suurima emiste arvuga farm AS Rey on loovutanud oma esikoha Jõgeva maakonnas asuvale farmile OÜ Carmex Invest, kus asub umbes 10% jõudluskontrollis olevatest emistest. Kõige rohkem oli 101–200 emisega karju (tabel 2). Üle 400 emisega karjade osatähtsus on pisut suurenenud, moodustades 26,9% karjade üldarvust. Emiste kasutamise tulemusi erineva suurusega karjades on võimalik võrrelda tabelis 4 toodud andmete alusel. Emiste jõudlusnäitajad on 2004. aastast alates suhteliselt stabiilsed. Ka baasaretus- ja aretuskarjades on näitajad ühtlustunud. Keskmiselt sündis pesakonnas 11,5 põrsast, neist elusalt 10,7 põrsast. Eelmise aastaga võrreldes sündis elusaid põrsasaid pesakonnas 0,1 võrra rohkem, mis omakorda tähendab, et samapalju on vähenenud surnult sündinud põrsaste arv pesakonnas. Kui võrrelda kokku sündinud põrsaste arvu pesakonnas 2000. aastaga, on see suurenenud täpselt ühe põrsa võrra. Seafarmi majandamisel on oluline näitaja võõrutatud põrsaste arv pesakonna kohta. 2006. aastal võõrutati keskmiselt 9,3 põrsast pesakonna kohta, kusjuures imikpõrsastest hukkus 12,5%. Emiste vabaperioodi pikkus oli 6,6 päeva, mis keskmise näitajana on normaalne tulemus. 2005. aastaga võrreldes saab negatiivse tendentsina välja tuua ümberindlemise suurenemise 2,4% võrra. Keskmiselt indles ümber 20,3% emistest.

Tabel 1. Jõudluskontrollis olevate sigade tõulise koosseisu muutumine

Aasta	Sigade arv	Puhtatõulised (L, Y, P, H)		Ristandid (YL, LY, PH, HP)		Muu tõug	
		arv	%	arv	%	arv	%
2006	15 026	7841	52,2	6316	42	869	5,8
2000	12 594	11 366	90,2	875	6,9	353	2,9

Tabel 2. Karjade suurus

Karjas emiseid	Karjade arv		Karjadest %	
	2005	2006	2005	2006
Kuni 100	9	4	20,5	9,7
101–200	15	16	34,1	39,1
201–300	2	5	4,5	12,2
301–400	7	5	15,9	12,2
401–500	5	6	11,4	14,6
Üle 500	6	5	13,6	12,2

Emiste reproduktsioonijõudluse keskmised näitajad tõugude viisi on toodud tabelis 3. Ka emiste kasutamine on saavutanud stabiilsuse. Olulistest näitajates nagu elusalt sündinud ja võõrutatud põrsaste arvus aastaemise kohta ei ole 2005. aastaga võrreldes olulisi muutusi.

Tabel 3. Emiste reproduktsioonijõudluse keskmised näitajad tõugude viisi

Tõug	Aasta emiseid	Sündinud põrsaid pesakonnas kokku	Elusalt sündinud põrsaid pesakonnas				Võõrutatud põrsaid		Imik põrsa kadu %
			Pesakond	Nooremis	Vanaemis	Aastaemis	Pesakond	Aastaemis	
Y	3363	11,0	10,2	9,4	10,4	20,3	9,0	17,9	13,0
L	4389	11,6	10,7	9,9	11,0	22,1	9,3	19,4	13,0
YxL	3484	11,9	11,0	10,1	11,3	23,2	9,6	20,1	11,9
LxY	2832	11,7	10,9	10,0	11,1	22,8	9,4	19,8	12,0
YxYL	27	10,0	8,9	6,0	9,0	10,2	7,8	8,1	11,6
YxLY	224	10,6	10,0	9,4	10,4	18,8	8,8	15,8	11,1
LxYL	21	12,0	11,1	10,3	12,2	18,9	9,8	15,2	12,3
LxLY	75	10,7	9,9	9,2	10,3	18,1	8,7	15,2	13,6
P	78	10,3	10,0	8,9	10,5	21,2	9,1	20,0	12,2
PxY	29	10,5	9,3	11,3	9,2	20,5	8,2	18,2	15,5
PxL	5	11,1	10,7	-	10,7	14,0	8,9	13,3	13,1
PxLY	19	10,8	10,1	8,0	10,3	21,2	8,0	17,6	16,3
H	11	9,2	8,2	10,0	8,1	16,3	6,3	13,6	15,8
DxL	32	10,9	10,3	9,8	10,7	19,7	10,0	19,4	9,2
Muu	437	10,8	9,9	8,6	10,3	19,8	8,8	17,5	12,1
Kokku	15026	11,5	10,7	9,8	10,9	21,9	9,3	19,1	12,5

Aastaemise kohta võõrutati 19,1 põrsast. Keskmise imetamisperioodi pikkus oli 30,5 päeva. Iga aastaga väheneb imetamisperioodi pikkus. Kui 2005. aastal oli kuus farmi imetamisperioodi pikkusega üle 40 päeva, siis 2006. aastal oli selliseid farme veel kolm. Väga positiivset arengutrendi sigade jõudlusandmete paranemises näeme just siis, kui võrdleme andmeid pikema perioodi vältel. Kui vaatame 2000. aasta tulemusi, siis võõrutati aastaemise kohta 17,6 põrsast ja keskmine imetamisperiood oli 40 päeva.

Tabel 4. Karja suurus 31.12.06 ja karjasolevate emiste kasutamine

Karjas emiseid	Karjade arv	Emiseid		Pesakonnas		KS %	Pesakondi eluajal
		arv	%	sündis elusalt	võõrutatud		
kuni 100	4	169	1,4	9,8	8,0	40,7	3,4
101–200	16	2328	18,7	10,4	9,1	33,8	3,0
201–300	5	1248	10,0	9,9	8,7	60,7	2,8
301–400	5	1786	14,4	11,0	9,5	42,5	3,3
401–500	6	2707	21,8	10,7	9,6	51,9	3,4
üle 500	5	4180	33,7	10,9	9,3	45,5	3,5

Viljakamad emised olid 2006. aastal endiselt Järvamaal Ermo Sepa talus, kus elusalt sündis 11,9 põrsast pesakonnas. Järgnesid OÜ Pihlaka Farm Harjumaalt ja OÜ Kehtna Seakasvatus Raplamaalt vastavalt 11,7 ja 11,4 põrsaga pesakonna kohta. Kõige rohkem põrsaid võõrutati pesakonna kohta Osühingus Pihlaka Farm (11,5). Järgnesid OÜ Kehtna Seakasvatus Raplamaalt ja OÜ Estpig Järvamaalt.

Eesti Tõusigade Aretusühistu konsulendid testisid 2006. aastal ultraheliaparaadiga Piglog-105 11 506 noorsiga, s.o 1224 siga rohkem kui 2005. aastal. Testitud sigade keskmine ööpäevane massi-iive sünnist 100 kg elusmassi saavutamiseni oli 567,6 g, keskmine pekিপaksus 10,5 mm ja seljalihase läbimõõt 59,2 mm. Pekipaksus ei vähenenud enam. See oli ka eesmärk kui 2006. aastal muudeti valgete tõugude geneetilise hindamise meetodikat. Jätakuvalt on suurenenud seljalihase läbimõõt, massi-iive on jäänud samale tasemele.

Lihajõudluse näitajaid ja geneetilise hindamise tulemusi on võrreldud omavahel seemendusjaama kultide ja oma karja kultide järglaste andmeil (tabelid 5 ja 6). 2006. a testiti 6648 seemendusjaama ja 4345 oma karja kuldi järglast. Kuigi seemendusjaama kultide järglaste ööpäevane juurdekasv, seljapeki ja lihassilma läbimõõt on paremad kui oma karja kultide järglastel, on suurenenud just oma karja kultide järglaste testimine. 2005. aastaga võrreldes suurenes oma karja kultide järglaste testimine 797 looma võrra, seemendusjaama kultide järglaste testimine suurenes ainult 69 looma võrra. Kas võib sellise tendentsi põhjenduseks olla viljakuse suhteline aretusväärtus, mis oma karja kultide puhul on suurem võrreldes seemendusjaama kultide omaga?

Tabel 5. Seemendusjaama ja välismaa kultide järglaste keskmised näitajad

Tõug	Arv	Vanus testimisel päeva	Massi-iive, g/päevas	Seljapeki paksus, mm	Lihassilma läbimõõt, mm	Jõudluse SAV	Viljakuse SAV
Y	1492	183,2	563,6	10,5	59,0	111,2	99,4
L	2490	174,8	590,7	9,9	59,0	114,7	97,9
YxL	1536	187,5	554,0	10,1	59,1	112,2	99,5
LxY	914	179,9	575,1	11,1	59,7	112,0	95,9
HxP	20	173,4	611,4	6,4	59,7	x	X
P	166	172,4	590,1	9,4	66,0	103,9*	
PxH	5	172,0	608,4	11,3	62,0	x	x
DxL	25	152,0	679,5	8,3	58,6	x	x
Kokku	6648	180,2	574,5	10,3	59,3	x	x

* – pjeträäni tõugu sigade geneetilise hindamise meetodika on teiste tõugude hindamismetoodikast erinev ja jõudluse aretusväärtused ei ole omavahel võrreldavad

Tabel 6. Oma karja kultide järglaste keskmised näitajad karjatestil

Tõug	Arv	Vanus testimisel päeva	Massi-iive, g/päevas	Seljapeki paksus, mm	Lihassilma läbimõõt, mm	Jõudluse SAV	Viljakuse SAV
Y	1442	191,0	534,6	11,2	58,8	107,5	99,0
L	1043	179,3	579,9	10,4	58,8	112,0	105,1
YxL	926	182,0	568,4	11,0	59,0	110,3	101,3
LxY	867	186,6	556,4	10,7	58,9	110,1	102,4
P	40	195,6	514,6	9,6	67,0	100,8	x
PxH	27	186,3	554,4	6,5	62,9	x	x
Kokku	4345	185,4	557,0	10,8	58,9	x	x

* – pjetraani tõugu sigade geneetilise hindamise meetodika on erinev

Sigade jõudluskontrollis põhirõhk andmete kvaliteedil

Jõudlusandmeid farmides kogutakse programmiga Possu, mis võeti kasutusele 2005. aastal. 2006. aastal saavutas Possu programmiga töötamine stabiilsuse. Positiivsena saab aastast välja tuua mitu momenti. Kiire ja väga mugav andmevahetus on muutnud jõudlusandmed usaldusväärsemaks. Vähenenud on ebatäpsete jõudlusandmete arv, sest ei toimu enam põlvnemisandmete käsitsi sisestamist. Loodud on sigade põlvnemisandmete elektroonilise edastamise võimalus loomade liikumisel ühest karjast teise. 2005. aastal oli süsteem selline, et sea müüja koostas elektroonilise müügifaili ja pidi selle ise edastama looma ostjale. See aga ei toimunud hästi, mistõttu 2006. aastal uuendati süsteemi. Nüüd toimub põlvnemisinfo edastamine ühest farmist teise ainult läbi andmevahetuse Jõudluskontrolli Keskusega (JKK). Põlvnemisandmed saab kaasa ka põrsaste või noorsigade kohta, kes on müüdnud enne testimist. Testiandmed saab ostja hiljem ise sisestada oma Possusse. Selline süsteem säilitab korrektse põlvnemisega ja hea geneetikaga sigade kasutamise aretuses ka juhul, kui sead müüakse erandkorras enne testimist. Üldse on elektrooniliselt edastatud 1951 sea põlvnemisandmed looma liikumisel ühest karjast teise. Kiire andmevahetus on kaasa toonud ebaloogiliste andmete vähenemise – farmi spetsialist saab veada sisuliselt kohe pärast andmete edastamist JKKsse. Andmete õigsust kontrollitakse kolmel tasemel – andmete sisestamisel Possu programmi, andmete kandmisel andmebaasi ja andmebaasis olevate andmete omavahelise seose alusel. Selline topeltkontrolli süsteem on viinud ebatäpsete andmete arvu miinimumini. Positiivsena võib välja tuua ka jõudlusandmete kogumisprogrammi uuendamise võimaluse interneti kaudu, mis on vähendanud farmide ooteaega probleemide lahendamisel ja vähendanud JKK kulutusi transpordile.

2006. aastal valmis JKK ja Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) ühistööna seemendusjaama kultide info dünaamiline avaldamine otse JKK andmebaasist ETSAÜ koduleheküljel. Siiani avaldas ETSAÜ oma kodulehel JKK trükistelt Exceli tabelitesse ümberkantud informatsiooni, mistõttu võis tekkida andmetes erinevusi. Kui seemendusjaama Possust edastatakse andmed elektrooniliselt JKK andmebaasi, avaldatakse need automaatselt pärast kontrollimist ETSAÜ koduleheküljel kultide nimekirjas. Uus süsteem hoiab kokku aretsuühistu spetsialistide aega ja väldib sisestamisvigu.

Esmakordselt korraldas JKK kahepäevase seminari "Tarkusi seakasvatajale". Lektortitena esinesid seakasvatajale huvi pakkuvate teemadega Eesti Maaülikooli õppejõud. Lisaks teadlastele esines ettekandega ka ühe edumeelse farmi juhataja ja ETSAÜ tegevjuht. Huvi seminari vastu oli suur. Kahjuks ei saanud osaleda kõik soovijad, sest ruum piiras osavõtjate arvu. Kõik see annab lootust, et Eesti seakasvatus oli, on ja jääb püsima.

Artikkel on ilmunud ajakirjas "Tõuloomakasvatus 1/2007"